

# Midden in je betoog, begint iemand dwars door je heen te praten

Wil je net je punt maken, valt iemand je in de rede. Waarom interrupties, de grootste conversatie-irritatie, alomtegenwoordig zijn, en vijf manieren om ze te voorkomen.

[Margreet Vermeulen](#)

8 juni 2018, 13:00 | Volkskrant



*Sjoerd Sjoerdsma (D66)* Beeld Freek van den Bergh/de Volkskrant

Het gebeurt ons allemaal weleens. Midden in je betoog of geestige anekdote, begint er opeens iemand dwars door je heen te praten. Met een onbenullige opmerking. Of erger nog: iemand gebruikt een detail uit jouw verhaal als een haakje om over een heel ander thema te beginnen. De kans dat je alsnog je punt kunt maken, is verkeken.

Volgens communicatiedeskundigen staat ‘interrumperen’ met stip op één in de toptien van irritante luistergewoonten. We hebben liever dat iemand ons niet aankijkt of ons het gevoel geeft dat we zijn tijd zitten te verdoen dan dat hij ons onderbreekt.

In een recent onderzoek liet de Amerikaanse taalonderzoeker Katherine Hilton vijfduizend landgenoten luisteren naar geluidsfragmenten van conversaties. Hilton, die aan de Universiteit van Stanford onderzoek doet naar interrupties in alle soorten en maten, ontdekte dat extreem praatgrage types zich heel senang voelen als gesprekspartners tegelijk praten.

Zwijgzame types vonden dat juist onbeleefd. De meesten zitten ergens in het midden. Maar wat beide luistertypes gemeen hebben is dat een interruptie altijd als storend wordt ervaren als de spreker zijn stem verheft of op een ander gespreksonderwerp overspringt.



*Sadet Karabulut (SP)* Beeld Freek van den Bergh/de Volkskrant

### **'Dat penthouse': een geslaagde interruptie van Wilders**

#### **Uit het televisiedebat voor de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2018:**

**Wilders:** 'Ik wil eindelijk eens een keer helderheid hebben over dat penthouse van u. Hoe kan dat? Dat u dat heeft gekregen?'

**Debatleider:** 'Ja..'

**Wilders:** 'Nee maar, ook de publieke omroep werkt eraan mee dat dat verdoezeld wordt. Hoe komt het dat u dat appartement hebt gekregen? Waarom hebt u dat niet gemeld? U bent gewoon een ordinaire graaier.'

**Debatleider:** 'Ik ga nu ...'

**Wilders:** 'U hóórt niet van een Canadese ambassadeur een pand van 2 ton te krijgen. Geeft u antwoord zodat de kiezer weet, is een stem op D66 morgen een stem op een corrupte partij of niet?'

**Debatleider:** 'Mijnheer Wilders. U stelde dit allemaal aan de orde terwijl u hoorde dat mijnheer Pechtold het slotwoord krijgt. Dat is... '

**Wilders:** ‘Mensen hebben het recht om te weten..’

**Debatleider:** ‘Nee, nee, nee. Ik geef het woord aan..’

**Pechtold:** ‘Ik ben blij dat je in een vriendschap van meer dan 30 jaar, iemand die op dit moment hoogbejaard is, dat iemand niet alleen via een testament maar ook gewoon iets kan schenken. Penthouse? Vijftig vierkante meter. U heeft ervoor gezorgd mijnheer Wilders dat er vele aangiftes worden gedaan. Ik zie dat met vertrouwen tegemoet.’

Interrupties gelden als onbeleefd: agressief zelfs. En het zouden vooral mannen zijn die het doen, om hun macht te doen gelden. Als ultiem voorbeeld geldt het eerste verkiezingsdebat tussen Donald Trump en Hillary Clinton: Trump onderbrak Clinton 51 keer, volgens de nieuwssite *Vox*. Omgekeerd was dat 19 keer. *The New York Times* turfde 39 interrupties, waarvan 30 door Trump.

Maar het is onjuist om alle interrupties over een kam te scheren, vinden moderne conversatie-analisten zoals Tessa van Charldorp van de Universiteit Utrecht. Want in het dagelijks leven praten we voortdurend door elkaar heen, meestal zonder dat we dat hinderlijk vinden. ‘Als we elke keer zouden wachten tot iemand is uitgesproken, zou het gesprek heel houderig verlopen. Het fascinerende van hoe wij converseren is juist de snelheid waarmee we elkaar begrijpen. Vaak weten we al aan het begin van een zin – door de grammatica, woordkeus of intonatie – waar die heen gaat en beginnen we ook al meteen met het formuleren van een reactie. Het is dus niet zo gek dat onze reactie vaak begint voordat de ander helemaal is uitgesproken.’



*Bram van Ojik (GroenLinks)Beeld Freek van den Bergh/de Volkskrant*

Als er al een stilte valt tussen gesprekspartners, duurt die – in de meeste culturen – gemiddeld 100 milliseconden. Als het langer dan 1 seconde stil is, valt het op en gaan we ons al ongemakkelijk voelen.

Door elkaar heen praten is dus eerder regel dan uitzondering. Het is zelfs voor veel mensen het smeermiddel voor een goed gesprek. Mits de onderbrekingen coöperatief (bedoeld) zijn. Van Charldorp: ‘Stel dat de chirurg vraagt hoe je je voelt en jij vertelt dat je koorts hebt terwijl de arts eigenlijk wil weten hoe je je geestelijk voelt, dan zal hij je onderbreken en zijn vraag verduidelijken. Dat vindt niemand hinderlijk. Integendeel, dat is heel nuttig’.

En als we onze gesprekspartner begrijpen en het hartgrondig met hem eens zijn, hebben we niet alleen de neiging instemmend te knikken maar dat ook verbaal te laten merken – voordat het verhaal afgerond is. Ook dat ervaren we als prettig, als aanmoediging en steun.

### **Vijf tips om aan het woord te blijven**

#### **Hoe pak je lastige interrupties aan?**

1. Zeg vriendelijk maar beslist dat je even uit wilt praten. Benadruk dat er veel kanten zitten aan de kwestie, maar dat je het probleem eerst globaal uit de doeken wil doen en dat je daarna graag op de details wil ingaan. Wordt vooral niet boos, zeg met een glimlach dat je het enthousiasme van de inspreker waardeert.
2. Blijf gewoon doorpraten op dezelfde snelheid, vol zelfvertrouwen. Grote kans dat je je tegenstander ontwapent, als je maar laat merken dat je hoe dan ook niet zult stoppen met praten. Het kan helpen iets zachter te gaan praten, zodat je tegenspeler stopt met praten omdat hij je anders niet meer kan horen. Iets harder gaan praten, kan ook effectief zijn om te onderstrepen hoe vastberaden je bent.
3. Schakel hulp in van andere toehoorders, bijvoorbeeld door te zeggen: ‘We hebben nu het standpunt van X gehoord. Hoe kijken anderen in het gezelschap er tegenaan?’
4. Ben je misschien zelf de oorzaak van het probleem? Als je vaak onderbroken wordt, is dat misschien een teken dat je het publiek zit te vervelen met een onsamenhangend of ongeïnspireerd verhaal.
5. Lok geen interrupties uit door pauzes te laten vallen of mensen in het publiek nadrukkelijk aan te kijken. Ook het optrekken van de wenkbrauwen kan opgevat worden als een aanmoediging van het publiek om mee te doen.

*Bron: Psychology Today*





*Kees van der Staaij (SGP) Beeld Freek van den Bergh/de Volkskrant*

Converseren is een complexe vaardigheid en er zijn geen expliciete regels waarop we kunnen terugvallen. Taalonderzoeker Katherine Hilton vroeg zich als kind al af, tijdens chaotische familiebijeenkomsten waarop iedereen door elkaar heen praatte, waarom de een wel zijn verhaal kon doen en de ander niet. Volgens Hilton spelen interrupties een sturende rol in onze communicatie.

Dat is ook de ervaring van voormalig wereldkampioen debatteren Lars Duursma. Verkeerd geplaatste interrupties kunnen dodelijk zijn, al zijn ze nog zo goed bedoeld. ‘Ik train onder meer advocaten. Die hebben de neiging om cliënten te onderbreken met gedetailleerde vragen als: was dat voor of na 1 mei 2018? Dat kan juridisch heel interessant zijn, maar als je net iets aan het vertellen bent dat heel traumatisch is geweest, is zo’n vraag heel onprettig.’ Niet bevorderlijk dus voor het contact tussen advocaat en cliënt.



Farid Azarkan (DENK)Beeld Freek van den Bergh/de Volkskrant

Sowieso is het onplezierig als er te veel vragen worden gesteld. Dat voelt als een kruisverhoor en staat eveneens hoog in de toptien van irritante luistergewoonten die de communicatie-experts Kittie Watson en Larry Barker beschrijven in hun boek *Listen Up*. Een andere klassieke, irritante onderbreking: ongevraagd advies geven. En wat iedereen herkent zijn de associatieve luisteraars. Duursma: ‘Dat zijn mensen die – als ze een gespreksflard opvangen – meteen moeten denken aan iets wat ze zelf hebben meegemaakt en enthousiast beginnen te vertellen: o ja, ik was laatst óók in Italië. Voor je het weet gaat het gesprek over de Italiëreis van de ander en is jouw verhaal van tafel geveegd.’ Prima voor in de bar, maar vreselijk als je gehoord wil worden.

We vinden een interruptie vooral onsympathiek als het een vrouw is die het doet, concludeert taalwetenschapper Hilton op basis van haar onderzoek waarvan de details overigens nog niet gepubliceerd zijn. Haar bevinding sluit naadloos aan bij het bestaande onderzoek, waaruit blijkt dat mannen hun gesprekspartner veel vaker onderbreken dan vrouwen. Van mannen zijn we het dus gewend. Er is zelfs een woordspeling in het Engels voor bedacht: *maninterrupting*, een man die het gesprek overneemt van een vrouw.

De eerste studie waarin werd geturfd dat mannen verreweg de meeste (lees: vrijwel alle) interrupties plegen, dateert uit het Amerika van de jaren zeventig en is regelmatig bevestigd. Toch wordt het onderzoek met een korreltje zout genomen, omdat er lange tijd door taalkundigen geen onderscheid werd gemaakt tussen echte interrupties en door elkaar heen praten. Bovendien bekleeden mannen vaak hogere functies en past het interrumpen bij hun (machts)positie.

Om al die ruis weg te filteren turfde Tonja Jacobi, hoogleraar in de rechtsgeleerdheid in Chicago, het aantal keer dat de mannelijke en vrouwelijke rechters van het Amerikaanse

Hoogrechtshof elkaar onderbraken tussen 2004 en 2015. Hoewel een kwart van de rechters in die periode vrouw was, pleegden ze samen slechts 4 procent van de interrupties. Tegelijkertijd hadden ze een drie keer grotere kans om geïnterrupteerd te worden dan hun mannelijke collega's.

Dat is een beter bewijs voor 'maninterrupting' dan het verkiezingsdebat tussen Trump en Clinton. Want Trump onderbreekt altijd iedereen, ook mannen. Bovendien hebben interrupties in de politieke arena een ander doel dan in natuurlijke conversaties. Duursma: 'In een politiek debat richt je je met een interruptie niet tot je tegenspeler, maar tot de kijker. En wil je niet zozeer je tegenspeler beter begrijpen, maar vooral je eigen partij op de kaart zetten. Interrupties zijn de momenten in het debat die de media halen. En dus worden die goed voorbereid, vaak al dagen van tevoren geoefend in de fractie. Ze hebben dan ook weinig van doen met wat er in het debat door anderen wordt gezegd.'



*Bente Becker (VVD)* Beeld Freek van den Bergh/de Volkskrant

In de politiek is het de kunst de interruptie kort te houden, weet Duursma. 'Iemand overvallen met slechts één vraag, dat werkt heel goed. Kom niet met een lijstje van vijf punten, want dan geef je de ander bedenktijd en de kans jouw zwakste puntje te pareren. Als je één vraag stelt, is er geen bedenktijd en kan de ander er lastig omheen draaien.'

Een politicus die scherp interrumpeert is Alexander Pechtold, vindt Duursma. Maar Geert Wilders is een betere strateeg. 'Pechtold komt met dertig interessante interrupties, maar moet vervolgens afwachten welke het *Journal* haalt. Wilders plaatst er drie en houdt daarmee optimale regie over wat er in het nieuws komt.'

Kampioen 'aan het woord blijven' in de politiek is Mark Rutte, vindt taalspecialist Tessa van Charldorp. 'Rutte heeft allerlei manieren om aan de beurt te blijven. Bijvoorbeeld door

ellenlange zinnen te maken en die te doorspekken met tussenzinnetjes waarin hij allerlei extra informatie kwijt kan. Hij gebruikt ook handgebaren om te voorkomen dat iemand het woord van hem afpakt. Eventueel gaat hij wat harder of sneller praten. Echt ijzersterk, dat doet niemand hem na.'